

Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató

Ifjúságpolitikai konceptiója

Szeged
2013. november 1.

Tartalomjegyzék

I. Elvi alapok	3
Általános elvi alapok az ifjúságpolitikai koncepcióhoz	3
Az ifjúságpolitika koncepciójának előtörténete az elvi alapokkal összefüggésben	3
<i>Ifjúságpolitika hazai-társadalmi előzményei</i>	3
Az ifjúságpolitikában érvényesítendő általános alapelvek	5
<i>(általános kitekintések)</i>	5
<i>Fontos alapelvek intézményrendszerünk ifjúsági munkájához</i>	5
Általános helyzetértékelés - kitekintés a hiányterületekre és nehézségekre	7
II. Helyi értékeink és jövőnk, mint az integráció eszköze	10
Ifjúság és lokálpatriotizmus a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató által érintett települések jövőjével összefüggésben	10
Ifjúság és multikulturalizmus	12
Ifjúsági szubkultúrák kérdésköre	14
Preventív családpolitika- ifjúság és szocializáció	14
III. Ifjúság és egészségügy	16
Életmód és egészségvédelem	16
Drog – stratégia perspektívái	17
IV. Gyermek és ifjúsági szociálpolitika - gyermek- és Ifjúságvédelem	19
V. Ifjúság és önrendelkezés	30
Ifjúság és környezetvédelem	30
Ifjúsági civil szervezetek szerepe a ifjúságpolitikánkban	32
Ifjúság-pasztoráció és egyházi kérdések	32
Ifjúságpolitika és bűnmegelőzés	33

I. Elvi alapok

1. Általános elvi alapok az ifjúságpolitikai koncepcióhoz

A Magyar Köztársaság Alkotmánya a következőket mondja ki:

„A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.” A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény 70. § (1) a) pontja szerint „az önkormányzat kötelező feladatként gondoskodik (...) a gyermek- és ifjúsági jogok érvényesítésével kapcsolatos feladatokról.” Ifjúsággal kapcsolatos feladatok ezen felül a különböző ágazati törvényekben jelennek meg (a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény, a gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, stb.)

1.1.: Az ifjúságpolitika koncepciójának előtörténete az elvi alapokkal összefüggésben

1.1.1.: Ifjúságpolitika hazai-társadalmi előzményei

Magyarország Európai Unió csatlakozása új szempontokat hozott a települések ifjúságpolitikájában. Az Európai Unió ifjúságpolitikája nem közösségi politika, hanem a tagállamok belügyébe tartozó, az EU irányelvei alapján létrejövő cél- és feladatrendszer, ami meghatározza az egyes közfeladatokat, az ifjúsági intézményrendszert, az ifjúság társadalmi részvételét. Mint minden uniós politikánál, így az ifjúságpolitikánál is érvényesülni kell a szubszidiaritás elvének, azaz a helyben keletkezett helyi szintű problémákat helyben kell megoldani. Az Unió kiemelten támogatja az ifjúsági kezdeményezéseket, az ifjúság önszerveződését, amihez programokat, pályázatokat hirdet. Mindezek érdekében az Európai Unió Bizottsága által kiadott „Fehér Könyvben” fogalmazták meg a tagállamokra vonatkozó irányelveket, ajánlásokat.

A rendszerváltás után az ifjúsági ügyek a Miniszterelnöki Hivatal hatáskörébe kerültek, azzal a céllal, hogy a kormányzati munka összehangolásával elősegítsék egy új ifjúságpolitika kialakítását. 1991. novemberében a hazai jogrend része lett az ENSZ Gyermek Jogairól szóló egyezménye. 1994. decemberében létrejött a Miniszterelnök vezetésével a Gyermek- és ifjúsági Koordinációs Tanács, és megkezdődött az országos gyermek- és ifjúsági intézményrendszer kiépítése, melynek alapelemei a Gyermek- és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács, továbbá a Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány, a Gyermek és Ifjúsági Alapprogram, és a Mobilitás Ifjúsági Szolgálat voltak. Elfogadásra kerültek fontos ágazati törvények is (gyermekvédelmi, kulturális, közhasznú szervezetekről szóló tv. stb.).

Rendkívül fontos lépésnek tekinthetjük, hogy 1999. január 1- én létrejött az Ifjúsági és Sportminisztérium (ISM), amely- mint ahogy a neve mutatja- minisztériumi szintre emelte az ifjúságpolitikát. 2002- ben a kormány Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumra bővítette a minisztérium nevét.

1.2.: Ifjúsáspolitikánkban érvényesítendő általános alapelvek

- Tradicionális –társadalmi érték centrikusság.
- Az ifjúsággal kapcsolatos kérdéseket elsődlegesen törvényekben kell szabályozni.
- Biztosítani kell a feladatokhoz a központi költségvetésből a forrásokat.
- Biztosítani kell a fiatalok részvételét a különféle szervezetekben.
- Kiemelten kell foglalkozni a fiatalok munkalehetőségeinek biztosításával.
- Biztosítani kell alanyi jogon a különféle oktatásban és képzésben való részvételt.

1.2.1: Fontos alapelvek intézményrendszerünk ifjúsági munkájához

- A nálunk-velünk élő gyermekeket és fiatalokat pozitív változásokat hordozó, **meghatározó társadalmi szereplőnek kell tekinteni.**
- Bízunk kell abban, hogy a társadalmunk jövőjét formáló, és a jövőt alkotó korosztály **nyitott a változó és maradandó értékek**, multikulturális hatások felé.
- A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató intézményrendszerének minden lehetőségeivel, eszközrendszerével **támogatnia kell a fiatalok életre való felkészülését.**
- **Fokozott érzékenységgel** kell, hogy kezelje és ügyelnie kell a bármilyen okból hátrányos helyzetben lévő, gyermekvédelmi ellátásra szoruló, fogyatékkal élő, veszélyeztetett gyermekekre és fiatalokra.
- A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatónak **együttműködőnek kell lennie** mindazokkal, akik a különböző ifjúsági korosztályok nevelésében- oktatásában, élet- és pályakezdésében, családalapításban, társadalmi részvételben erőforrást kínálnak.
- Az Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatónak **nyitottnak kell lennie a civil társadalom tevékenységére. Ennek meg kell tudnia mutatkozni a feladatok különböző civil szervezetekkel való megosztásában.** Szem előtt kell tartania, hogy számos olyan gyermek- és ifjúsággal kapcsolatos terület létezik, ahol több civil szervezet hatékonyabb, költségkímélőbb és professzionálisabb szinten képes dolgozni. Ezeket a területeket az intézményrendszernek nyitottabbá kell válnia a civil szervezetek felé. Partnerként kell kezelni mindazokat, akik a különböző ifjúsági korosztályok segítségét látják el, illetve erre vállalkoznak.
- A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatónak **folyamatos kapcsolattartásra kell törekednie mindenkivel**, aki az ifjúság ügyét képviseli, szorgalmaznia kell mindenkor a gondok megoldását, az új kezdeményezések megvalósítását, valamint a rendelkezésre álló eszközeivel és lehetőségeivel aktív részt kell, hogy vállaljon a bármilyen végrehajtásban.
- A **participáció (a cselekvő részvétel) jegyében hozzá kell járulnia annak a feltételrendszernek a megteremtéséhez, fejlesztéséhez és működtetéséhez, melynek keretei között a fiatalok megismerhetik, gyakorolhatják és alkalmazhatják a közösségteremtés és- fejlesztés-, környezetük formálásainak módszereit, valós lehetőséget kaphatnak a részvételre a mindennapjaikat és jövőjüket befolyásoló, illetve**

meghatározó döntésekben, elősegítve a korosztályok sajátos érdekeinek érvényre jutását.

- A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatónak képviselnie és *munkájában érvényesítenie kell a szubszidiaritás elvét*, azt, hogy a fiatalok gondjait azon a szinten célszerű kezelni, ahol a megoldáshoz szükséges kompetenciával, hatáskörrel, információkkal, személyi, tárgyi, anyagi és szervezési eszközökkel rendelkeznek.

2. Általános helyzetértékelés - kitekintés a hiányterületekre és nehézségekre

Amikor felvetjük azt a kérdést, hogy mi jellemzi a fiatalok helyzetét, illetve az ebből a helyzetből fakadó feladatokkal szembesülő intézményeket, akkor alapvetően azt a problémát feszegetjük, hogy a rendszerváltás után eltelt, közel két évtizedben kialakult új rendszer milyen körülményeket teremtett és milyen feltételeket biztosított a fiatalok számára. Az még inkább fontos kérdés, hogy **az elmúlt 15 év milyen esélyeket nyújtott és milyen korlátokat állított fel a felnövekvő korosztályok felé a társadalmi felkészülés, az önállóvá válás, a társadalmi beleszólás és cselekvés, a pályakezdés és a karrier lehetőségek területein.** Azt is mondhatnánk, nagyító alá kell helyeznünk, hogy az elmúlt évek hatására kialakult társadalmi, gazdasági, politikai, jogi, stb. viszonyok által teremtett generációs reprodukció körülményei, hogyan befolyásolják az ifjúkori cselekvésmódokat, és érdekmegjelenítési formákat.

Kitolódott ifjúsági korszak...

Az elmúlt évtized ifjúságszociológiai kutatásai jelzik, hogy **kitolódott az ifjúsági korszak**¹. A fiatalok egyre hosszabb időt töltenek oktatási intézményekben. A '80- as, de még a '90- es évek elejének adatai is azt mutatták, hogy a szakmunkások és a rutin szellemi tevékenységet végzők (főleg a gimnáziumi érettségivel rendelkezők) esetében az iskola befejezése, a munkavállalás, a családalapítás, valamint a gyermekvállalás ideje szorosan kapcsolódott egymáshoz. A munkába állás után – végzettségtől függetlenül- általában megházasodtak a fiatalok, és az azt követő két éven belül az első gyermek is megszületett. Ma azonban a szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezők jellemzően közel 19 évesen vállalnak először három hónapnál hosszabb idejű munkát. A diplomát nem igénylő szellemi munkát végzőknél hasonló tendenciák írhatóak le. Még korábban az érettségi ideje határozta meg a munkavállalást, addig 2000- ben már az érintettek több mint 2/5- e 20 évesen, vagy annál idősebben lépett ki először a munkaerőpiacra. 2004- ben még teljesen hasonlóak voltak a tendenciák, 2008- ra azonban ez az arány tovább növekedett, és a fiatalok 2/3- ára lett jellemző. Felmerül a kérdés, hogy a munkába állás kitolódása milyen folyamatokkal kapcsolódik össze.

Romló családtervezés...

Az ifjúsági korszak meghosszabbodásának következményeit jelzi, hogy bár a fiatalok többsége szeretne gyermeket vállalni, az első gyermek vállalása az utóbbi 10 évben évekkel későbbre tolódott. Már az Ifjúság 2000 kutatás adatai is azt tükrözték, hogy a fiatalok házassági kedve rendkívül alacsony, hiszen 69 %- uk nőtlen, vagy hajadon volt, míg a házások aránya 22 %-ot tett ki. Az **Ifjúság 2008 kutatás adatai a 15-29 évesekre vonatkozóan azt mutatták, hogy tovább csökkent a házások aránya 13 %- ra, és 70 % fölé növekedett a nőtleneké és hajadonoké. Az elmúlt több éves távlatból akár drámainak is mondhatnánk azt a 9 %- os csökkenést, amely e házások arányát mutatja.**

E drámai csökkenéssel szoros összefüggésben áll a **gyermekvállalás kérdésköre** is, ami nem csak a gyermekvállalás idejének későbbre tolódását, hanem egyáltalán a gyermekvállalási szándék, valamint a vállalt gyermekek számának csökkenését is jelenti. A vállalt gyermekek számának tekintetében összefüggés mutatható ki a társadalmi státusz és a jövedelmi helyzet között. A 3 vagy több gyermekkel rendelkezők 15%-a él nélkülözések

¹ Kitolódik az önálló döntések időszaka, ugyanakkor- az életük bizonyos területein- a fiatalok önálló cselekvési autonómiával rendelkeznek. Erről részletesen lásd: Gábor Kálmán (szerk.): Ifjúságszociológia, Belvedere Szeged, 2006. 445.p

között, míg a gyermektelenek 2%- a tartozik ebbe a csoportba. A 15-29 éves korosztály 19%- a egyáltalán nem szeretne gyermeket a későbbiek során sem, elsősorban anyagi okokra, lakásproblémákra, illetve munkakarrierre hivatkozva. Mindeközben persze, a *demográfiai korfánk*, egyre inkább a **reproduktív lakosság csökkenését**, és **az idősödő lakosság növekedését mutatja**. Az utóbbi 2-3 év ugyanakkor (2010-2013) elmozdulással kecsegtet.

Oktatási helyzet...

Korábbiakban, a magyarországi **oktatási rendszer társadalmi egyenlőtlenségeket felerősítő hatása a hazai fiatalok pályaválasztásában, a megfelelő (anyagi és létbiztonságot teremtő) végzettség szerzésére irányuló tevékenység intenzitásának csökkenésében is érvényre jutott**. Bár a 15- 29 éves populációnak pontosan a fele szeretne még továbbtanulni, a legalacsonyabb, általános iskolai végzettséggel rendelkezők 35%-a egyáltalán nem tervezi, hogy a későbbiekben tanulni fog. Elgondolkodtató, milyen lehetőségek várnak ezekre a fiatalokra az EU tagállamokra jellemző „*long life learning (egész életen át tartó tanulás)*” elvével szemben. A jelenleg iskolába járó fiatalok – a környezetükben tapasztalt körülmények miatt is- rendkívül rossznak látják jövőbeni esélyeiket a munkaerőpiacon: 51%-uk kedvezőtlennek, vagy nagyon kedvezőtlennek ítéli meg saját jövőbeli végzettségével az elhelyezkedési esélyeit, 28%-uk közepesre értékeli a lehetőségeket, és csupán 10%-uk tartja kedvezőnek esélyeit. Az elmúlt 15 évben tapasztalható társadalmi hátréú iskolázási esélyegyenlőtlenség (**elsősorban az otthonról hozott anyagi és kulturális tőke**) napjainkban is ugyanolyan intenzitással akadályozza a fiatalok tudásszerzését, iskolázási esélyét, mely lényegében az egyik sarkalatos, meghatározó pont a fiatal nemzedék munkaerő-piaci helyzetének szempontjából. Korábbi ifjúság kutatás adatai szerint a fiatalok 9%-a munkanélküli. A munkanélkülivé válást erősen befolyásolja az iskolai végzettség. Ez a kijelentés a fentiekkel összefüggésbe állítva sok tennivalót mutat nekünk. Ezért is fontos, hogy a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató konkrétan segítse gondozott fiataljait a munkaerőpiacon történő elhelyezkedésben.

Életmód, önrendelkezés, sport...

A fiatalok **életmódját, sportolási szokásait**, aktivitását tekintve: 38 %- uk rendszeresen sportol iskolai tornaórákon kívül is. A 2000 és 2004 között megfigyelhető örvendetes 8 %- os növekedéssel szemben azonban 2004 és 2008 között csökkenés tapasztalható, mely visszaesés- még a ténnyel szemben is, miszerint a fiatalok manapság még mindig többen sportolnak, mint 2000- ben- azt jelzi, hogy a fizikai aktivitás veszített fontosságából. Az elmúlt 8 évben tapasztalt tendenciózus csökkenés arra utal, hogy a fiatalok egyre fiatalabb életkorban, már középfokú tanulmányaik idején kezdenek „leszokni” a rendszeres fizikai aktivitásról. Az iskolázottság továbbra is meghatározó a fizikailag aktív életmód kialakítása során, hisz még mindig a diplomások (47 %) a „legsportosabb”, és a rendszeres mozgás a szakmunkásképzőt végzettekre jellemző legkevésbé (27 %) a rendszeres mozgás. Azonban a diplomások részvételi aránya is csökkent az elmúlt időszakban, mely azt valószínűsíti, hogy a munkaerőpiacon dolgozókként való megjelenésük jelentős szabadidő csökkenést okozott. Sportolás szempontjából hátrányos helyzetűnek tekinthetőek a munkanélküliek (23 %), a kisgyermekes anyák (18 %), és a roma kisebbség (22 %) csoportja. Az elmúlt 8 évben tovább erősödött a sporttevékenység és az anyagi helyzet összefüggése: már 2000- ben is látszott, hogy a tehetősek közel kétszer annyian sportolnak, mint az anyagi gondokkal küzdők és a nélkülözők. 2008- ra a társadalmi hierarchia végpontjain érzékelhető különbségek már közel háromszorosára nőttek. A fiatalok időhiánnyal (52 %), kedvetlenséggel (19 %) indokolta a sportolástól való távolmaradását. A fizikai aktivitás, a testmozgásban szegényebb életmód a fiatalok egészség- és testtudatosságának szubjektív megítélésére is rányomta bélyegét:

lényegesen nagyobb arányban viszonyulnak fenntartással saját külsejükhöz és egészségükhöz sportoló társaikkal szemben. *Az igen alacsony részvételi arányok a sportban a sport megítélésének és fontosságának társadalmi méretű leértékelődését jelzi, mely következményeinek kiküszöbölése egyik elsődleges feladatunk kell legyen. Ennek okán indította el a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató saját sportéletrendjét.*

Egészségi állapot, káros szenvedélyek...

A csökkenő fizikai aktivitás az **egészségügyi állapot** minőségének romlását vonja maga után. A fiataloknál egyre magasabb arányban jelennek meg az egészségkárosító magatartásformák, egyre fiatalabb életkorban. A 2000- ben és 2004- ben tapasztaltakhoz képest a naponta dohányzók arányában érdemi változás nem történt, a soha nem dohányzók viszont lényegesen kevesebben lettek. A 15- 29 éves korosztály esetében a dohányzás intenzitása jelentősen függ az életkortól, valamint az iskolázottságtól. A **legalsó életkori csoport, (a 15 évesek) 20 %- a (!) dohányzik naponta, a legaktívabb dohányosok a 25- 29 évesek.** Az iskolai végzettség emelkedésével párhuzamosan csökken a dohányosok aránya. A dohányosok legnagyobb táborát a szakmunkások képezik, akiknek 46%- a tartozik a rendszeresen naponta dohányzók közé. Az **alkoholfogyasztást** illetően a 15- 29 éves fiatalok mintegy 10%- a alkoholizál napi vagy heti rendszerességgel. A **droghasználatot** illetően továbbra is a marihuána a legelterjedtebb kábítószer. A fiatalok 12% életében legalább egyszer már kipróbálta a marihuánát, 5 % pedig „alternatív” módon használ altatótablettákat. A fiatalok 35%- a állította, hogy ismerősei, barátai között van olyan személy, aki kipróbált már valamilyen kábítószert. Általánosságban elmondható, hogy a fiatalok tízes éveinek második felében próbálta ki az adott drogot. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató által érintett települések viszonylatában is érvényesül az országos tendencia, mely szerint minél nagyobb egy település, annál biztosabban kerülnek kapcsolatba a fiatalok adott kábítószerfajtákkal. A „panel- dzsungelék” fiataljai erősen veszélyeztetettek a drogokat illetően. A marihuána alkalmazása mellett a szipuzás, „higítózás”, öngyújtó gázának belélegzése is gyakorta fellelhető a fiatalok módosult tudatállapotot eredményező magatartásformái között. Ezért fontos az intézményrendszerünkben bevezetett drogstratégiai elgondolás. Ez nem csupán a zéró toleranciát jelenti, hanem azt is, hogy megelőzni legyünk képesek a szerhasználat veszélyeit és hatékony együttműködést valósítsunk meg a pszichoszociális ellátó terület érintettjeivel.

Korai szexualitás...

A fiatalok társas életét alapvetően meghatározzák a személyközi viszonyok, ezen belül is fontos helyet foglal el a **társ- kapcsolat és az ehhez kapcsolódó szexuális élet.** Egy adott társadalom által preferált szexuális kultúra, tükörképe a társadalomnak, hiszen szabályzó mechanizmusrendszerén keresztül megmutatja, hogy a társadalom mennyire gátolja, vagy segíti az egyén lehetőségeit. A 2008-as adatok azt mutatják, hogy a 15- 29 éves fiatalok 17%- a nem kezdte még meg szexuális életét- ők általában még tanulnak. 14 éves kora alatt a fiatalok 7%- a lépett már szexuális kapcsolatba, 56 %- uk pedig 15- 18 éves kora között létesítette az első szexuális kapcsolatát. Míg 2004- ben átlagosan 17 évesen kezdték meg a fiatalok szexuális életüket, addig 2008- ban átlagosan már 16,7 évesen kezdték nemi életüket élni. Az egyre fiatalabb életkorban elkezdődő nemi aktivitás a felvilágosítás és prevenció szerepének fontosságára is felhívja a figyelmet.

II. Helyi értékeink és jövőnk, mint az integráció eszköze

1. Ifjúság és lokálpatriotizmus a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató által érintett települések jövőjével összefüggésben

A lokálpatriotizmus erősítése az általunk érintett települések ifjúsága körében, ugyanezen települések hosszú távú jövője szempontjából is meghatározó jelentőségű. Bár napjaink nevelési tendenciája az irányba mutat, hogy minden felnövekvő gyermeknek, fiatalnak legyen széles rálátása az őt körülvevő világra, utazzon, beszéljen nyelveket, képes legyen világpolgárként élni, fontos hangsúlyozni, hogy mindemellett **a szülőföld, a közvetlen pátriánk értékeinek megőrzése és gyarapítása elsősorban a helyi lakosok és az onnan elszármazottak elszármazottak feladata.**

A lokálpatriotizmus a kulcsa annak, hogy a településeken felnövekvő, illetve ott tanuló fiataljaink, később ott, akár letelepedve településük életének hatékony támogatói legyenek mind társadalmi, mind kulturális és gazdasági téren. **A lokálpatriotizmus kialakítása egyrészt a múlt hagyományainak megőrzésében, a jelen helyi sajátosságok tudatosításában, illetve a helyi értékek továbbfejlesztésében rejlik.**

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató nevelőszülői hálózatában nevelkedő csecsemők és kisgyermek számára a nevelőcsalád közvetlen lakókörnyezet gyakran a gyermek szülőfaluját, szülővárosát jelenti. A gyermekek olyan kötődést alakítanak ki a kistelepülésekkel, városokkal, falvakkal, ahol élnek, hogy később nagykorúságuk után sem költöznek el. A közvetlen lakó környezet jelenti számukra az egyetlen biztos pontot és ezáltal a biztonságot.

A közvetlen lakókörnyezet ismerete kulcsfontosságú a lokálpatriotizmus erősítésében. a települések kulturális és természeti kincseinek ismerete jelentheti a kaput ezen értékek megbecsüléséhez is. **Ebben kiemelt szerepet kapnak a helyi iskolák, oktatási intézmények, melyek sokrétűen fejleszthetik a gyermekek és fiatalok helyismeretét a tanórai oktatás anyagán túl helyismereti műhelymunkákkal és vetélkedőkkel is.** Ezen kívül kiváló lehetőséget adhat a fiatalok számára a településükhöz való kötődés kialakításában az is, ha olyan emberekkel kerülhetnek kapcsolatba, akik életvitelében a helyi értékek megőrzése kiemelt szerepet tölt be.

A lokálpatriotizmus szempontjából, ami a helyi értékek gazdagítását is jelenti, az ifjúság nagyon jó lehetőségeket kínál. A fiatalokban természetesen meglévő tudásvágy és alkotásvágy kiváló kiindulópont ahhoz, hogy a települések és közösségek folyamatosan értékekkel gazdagodjanak. Ugyanakkor **az ifjúsági koncepció szerves része az is, hogy a településeknek el kell ismernie és támogatnia kell az ott élő és alkotó fiatalok értékteremtő törekvéseit.** Komoly segítség lehet a tárgyi feltételek biztosítása a helyben működő ifjúsági értékteremtő egyéneknek és csoportoknak, például táncsoportok, zenekarok, sportolók számára, akik mindemellett, hogy ott helyben élnek és alkotnak, utazásaik során messze földön vihetik jó hírért az adott településnek.

A lokálpatriotizmus legmarkánsabban akkor nyilvánulhat meg, ha valamely más közösség viszonylatában kell meghatározni az identitást. **Így az ifjúság helyszeretét komoly mértékben javíthatja, ha ifjúsági cseréket, csereüldötéseket támogat az intézményrendszer, melyek során a fiatalok képviselhetik más településeken a saját közösségük értékeit és hagyományait.**

Szükséges lenne olyan nagy rendezvények létrehozása és támogatása, amelyeken a fiatalok képviselhetnék páttriájukat legyen szó akár sportrendezvényről vagy ökumenikus ifjúsági találkozóról.

2. Ifjúság és multikulturalizmus

A multikulturalizmus korunk egyik központi kérdése. A közlekedés intenzív javulása, az információs technológiák robbanásszerű fejlődése, az urbanizáció, illetve napjaink gazdasági-társadalmi változásai magával hozták, hogy a sokáig zártabban működő közösségekhez, együtt élő csoportokhoz olyan egyének, csoportok is csatlakoznak, melyek mindamelllett, hogy törekednek a többségi csoporttal való együttélésre, igyekeznek megőrizni saját kulturális értékeiket, legyen szó akár nyelvükről, néphagyományaikról, vallásukról vagy életmódjukról. Az összehangolódás mind a domináns, mind a kisebbségi kultúrák részéről komoly erőfeszítéseket igényel.

A multikulturalizmus nem csak helyi, de európai szinten is kiemelt téma, melynek az Európai Unió egy egész évet is szentelt 2008-ban. **A multikulturalizmus nem jelent egyet az asszimilációval, de a szegregációval sem, hanem üdvözi a különböző kultúrákban rejlő sokszínűséget, és kihangsúlyozza azok vitathatatlan és egyedülálló értékeit.** A demokratikus jogok része az egyén szabadságának és méltóságának tiszteletben tartása, mely kiterjed az egyén ama jogára is, hogy kulturális identitását fenntartsa.

A gyermekek legelső szocializációs közege a család mint elsődleges kiscsoport, mely mintaként és szűrőként is szolgál a gyermek kulturális identitásának kialakulásához. Mindenekelőtt tehát koncepciónk első lépése a nevelőszülő / befogadó szülő családok, és otthonaink kultúra-átadási és kultúra-megőrzési szerepének erősítése, mely elsősorban olyan módon nyilvánulhat meg, ahol az ellátás egységként képviselheti saját kulturális értékeit gyermekei, illetve közösségek előtt.

A más kultúrákkal való találkozás első intenzív színtere általában az óvoda, ahol a gyermek saját közösségének kulturális kincseit ismerheti meg szervezett formában a gyermekdaloktól, meséktől kezdve a népművészet alapjain át egészen a közösségre jellemző ünnepekig és viselkedési szokásokig. A településeken, a hagyományos óvodák mellett megtalálhatóak a különböző (katolikus és református) felekezetek által fenntartott óvodák, létezik Freinet-módszerrel dolgozó, valamint reformóvoda, illetve működnek kétnyelvű óvodák is, ahol az anyanyelvi és kulturális értékek átadása mellett másik nyelven is (pl. angol vagy szerb nyelven) folyik nevelési munka. A jövő kihívása a települések számára a nemzetiségi és multikulturális nevelés erősítése, mely nemzetiségi óvodai csoportok megszervezését, indítását, illetve multikulturális nevelésre felkészített óvodapedagógusok alkalmazását jelenti. **A gyermekek számára a legeredményesebb nevelés akkor valósulhat meg, ha az óvodapedagógus is tagja az adott közösségnek, és hiteles személyes mintáján keresztül tudja átadni értékeit a gyermekek számára. Több település komoly problémákkal küzd ezeken a területeken. Itt az ideje jobban odafigyelni! Különösen igaz ez a migráns gyermekeink és fiataljaink esetében is.**

A nevelés terén a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató által érintett települések iskolái sokszínű lehetőségekkel büszkélkedhetnek. A multikulturalizmus felerősödik az iskolai közösségbe való belépéssel, ez által a gyermekek a mindennapi együttélés során ismerkedhetnek meg a különböző kultúrákkal. A településeken az egyházi értékeket őrző intézményeken kívül több kéttannyelvű iskola is működik, és jelentős számban találhatóak alapfokú művészetoktatási intézmények is, melyek az előadó-, a képző- és népművészet átadásával a gyermekek és fiatalok életének meghatározó részévé teszik a különböző kultúrák értékeit. A települések városaiban szükséges a kultúrák közti párbeszéd támogatása a diákok között is, például kulturális találkozók, közösségi programok ösztönzésével. Azonban a vallási kultúrák, illetve a nemzetiségi kultúrák láthatóságának fejlesztése lesz a jövő egyik

legfontosabb feladata a multikulturalizmus terén, hogy a létező és működő közösségek értékei nyilvánvalóvá és elfogadhatóvá váljanak a társadalom többségének számára. Számos általunk érintett település területén hosszú múlttal rendelkező, és igen nagy létszámú cigány közösség él, mely közösség számára jelenleg nem létezik nemzetiségi óvoda vagy iskola, annak ellenére, hogy eltérő kulturális sajátosságai megkülönböztetik őket a többségi társadalomtól. **Első lépésként komoly segítséget jelentene a cigány és magyar emberek közötti párbeszéd megindításában, ha az óvodákban és iskolákban hangsúlyt kapna cigány nemzetiségű pedagógusok alkalmazása, illetve egy romaügyi kerekasztal létrehozása olyan résztvevőkkel, akik maguk is cigány származásúak, illetve a mindennapi munkájukban is foglalkoznak cigány fiatalokkal. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató külön hangsúlyt fektet a Roma programrendszerre, melyben a fiataljaink identitás erősítésén túl, a roma kultúra elsajátításában is igyekszünk támogatást, segítséget nyújtani.**

A demokrácia és a civil társadalom újabb lehetőségeket kínál a fiatalok számára a kultúrák közti párbeszéd erősítésére. A civil szerveződések viszonylag nagy szabadságfoka és kreativitása révén a fiatalok iskolán kívüli foglalkozási formákban élhetik meg a multikulturalitást, melynek célja a különböző kulturális csoportok közötti kölcsönös kapcsolatok kialakítása és fejlesztése, ezáltal is erősítve azt, hogy a fiatalok tiszteletben tudják tartani a közöttük lévő kulturális különbségeket. Követlensége és szabadon választott jellege miatt a nemformális nevelési formák által a fiatalok önként és magasabb elköteleződéssel tudnak a kulturális párbeszéd irányába nyitni. A multikulturális nevelés az ifjúsági munka különböző szinterein valósulhat meg, például ifjúsági szervezetekben, klubokban, iskolán kívüli szabadidős programok, illetve cserekapcsolatok során.

Az ifjúság összefogására és multikulturális nevelésére nagyon jó lehetőséget tudnának kínálni a különböző ifjúsági és művelődési programjaink. Kiváló példája ennek a tápéi művelődési ház, ahol a helyi közösség rendkívül sokszínű kulturális tevékenységet végez, bevonva ebbe a helyi fiatalokat is. **Ezekbe mind inkább be kell kapcsolódnia intézményeinknek is.**

3. Ifjúsági szubkultúrák kérdésköre

Az ifjúsági szubkultúrák kérdésköre, nem új keletű kérdéskör a települések lakosai szemében. **Rendkívül fontos volna, hogy intézményrendszerünk, külön koncepcióban dolgozzon ki olyan stratégiát, mely a fiatalokat támogatja a pozitív szocializációban. Azt is fel kell végre ismernünk, hogy a különböző (gyakran csak deviánsnak nevezett) szubkultúrákban élő fiatalok elsődleges motivációja a valahova való tartozás élmény utáni vágy. Igen, valóban igaz az, hogy Ők maguk a felnőtt társadalmunk tünetei. A szubkulturális ifjúsági csoportoknak közeget és nevelést biztosító szervezeteket támogatnunk kell.**

4. Preventív családpolitika- ifjúság és szocializáció

A preventív családpolitika célja, hogy a gyermekek érdekeit védje a szociális és gyermekvédelmi eszközök felhasználásával. E prevenció elsődleges célja a gyermekek családban való nevelkedésének biztosítása, támogatása, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve kezelése, valamint a gyermekek családban való megtartása.

A gyermekek védelme már magzati korban elkezdődik. Több település városában erre védőnői szolgálat, illetve külön terhesdiagnosztikai és terhesgondozó központ is működik, mely a várandós kismamák és gyermekük egészségügyi biztonságát szavatolja. A védőnői rendszer már a gyermek megszületése előtt képes szűrni azokat a körülményeket, amelyek a megszületendő gyermek egészséges fejlődését veszélyeztetik, és így idejekorán van lehetőség ezen körülmények kiküszöbölésére.

A megszületett gyermekek fejlődését a védőnői és gyermekorvosi szolgálat is támogatja, mely számos városban kifejezetten színvonalas szolgáltatást nyújt a családoknak.

Az óvodai ellátás minden gyermek számára adott a településeken, és a hagyományos óvodák mellett megtalálhatóak egyházi felekezetek által fenntartott, alternatív pedagógiai módszerekkel dolgozó, illetve kétnyelvű óvodák is. Mivel az óvodai részvétel a gyermekek számára bizonyos korban már kötelező jellegű, és gyakran ekkor érhető tetten első alkalommal a szülői kötelezettségek elmulasztása a gyermek óvodába járatásával kapcsolatban, az olyan óvodákban, ahol magas a hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyermekek száma, célszerű volna szociális munkást alkalmazni, aki terepmunka mellett abban is tudna segítséget nyújtani a családnak, hogy megtalálja a rendszeres óvodába járatás lehetőségeit a család esetében.

A prevenció az iskolákban is működik, ahol gyermekvédelmi felelősök látják el a gyermekek és velük összefüggésben a családok segítségét is. Azonban napjaink társadalmi és gazdasági változásai indokolttá teszik, hogy a gyermekvédelmi felelősök ne fél vagy negyed, hanem teljes állásban szakterületükkel foglalkozzanak, illetve a közelmúltban egyre gyakrabban megjelenő iskolán belüli erőszak kezelésére minden iskolába iskolapszichológusok alkalmazása szükséges legalább fél állásban.

A prevenció kulcsfontosságú eleme az úgynevezett észlelő- és jelzőrendszer működése, mely a gyermekkel és családtagjaikkal kapcsolatba kerülő szervek és szakemberek (pl. védőnő, gyermekorvos, óvónő, tanító, családsegítő) jelezhetik a gyermekjóléti szolgáltatóknak, ha egy család bármilyen szempontból segítségre szorul. **Ez a fajta jelzőrendszer a településeken sokkal jobban is működhetne, többek között a gyermekvédelemmel foglalkozó civil szervezetek szervezett bevonásával, a terepen dolgozó civilek támogatásával, valamint olyan szakmai jellegű fórumok, és együttműködési formák kialakításával, melyek során a családokról személyesen és egyedileg tudnának egyeztetni a jelzőrendszer tagjai egymással. A szakterületek közötti együttműködés számos esetben valódi prevenciót, és nem a régóta súlyosbodó helyzetek akut és halaszthatatlan jellegű beavatkozását jelenthetné, és növelné a családok segítségkérési hajlandóságát még azelőtt, hogy a gyermek tartósan veszélyeztetetté válna.**

A preventív családpolitika kiemelt területe kell, hogy legyen az alternatív napközbeni ellátások rendszere, amely a gyermekek iskolán kívüli szabadidős elfoglaltságait biztosítja. Az elkallódás, kétes értékű szabadidő-eltöltés, bandázás, plázázás helyett olyan szolgáltatásokra van szükség, melyek által a gyermekek hasznos és értékközpontú módon tölthetik el szabadidejüket. Erre a legtöbb településnek jelenleg nincsen apparátusa. **Azonban évek óta eredményesen működnek olyan civil kezdeményezések, melyek gyakorlatilag állami feladatátvállalást végeznek, ugyanis alternatív napközbeni ellátásokat nyújtanak pl.: szegeden, tarján városban. Az ÁGOTA[®] Alapítvány Játszóháza, és a Máltai Szeretetszolgálat Játszótere a Csillag térnél. Szükséges ezeket a szervezeteket megerősíteni, együttműködni velük, illetve minden formában támogatni, mivel gyakran a helyi gyermekjóléti szolgálatok klientúrájánál sokkal több gyermeket és családot látnak el.**

Az alternatív napközbeni ellátások területén évek óta fennálló nehézség a gyermekek nyári szünetben történő elhelyezésének és foglalkoztatásának problematikája. A régi „Nyári Táborok” felszámolásával a gyerekek iskolaépületben, a városokon belül, gyakorlatilag ugyanabban a környezetben töltik a nyári szünetben a napközis tábor napjait, ahol egész évben is tartózkodnak. A számukra nyújtott programok kevésbé változatosak. Szükséges, hogy a családokat nyáron is lehessen tehermentesíteni, és munkavállalásukban támogatni őket, hogy a város helyett találjon a gyermekek táboroztatására alkalmas, táborként üzemelő, egészséges és változatos kapcsolódást biztosító környezetet. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató minden létező tevékenységi szakellátási profiljában kell, hogy rendelkezék nyári szabadidős és táborozási program kínálattal.

III. Ifjúság és egészségügy

1. Életmód és egészségvédelem

Munkánk fontos része, a káros szenvedélyek elleni küzdelem.

A legnagyobb probléma a fiatalok körében az alkoholfogyasztás és a dohányzás.

- nem éri el a célját a jelenlegi drogprevenció, jól leadminisztrálják, de nem nyújtja azt, amit kellene
- Ugyanakkor az alkoholizmussal, ami széles népréteget érint, keveset, vagy nem foglalkozik egy-egy település kellő mértékben.
- Mivel pályázati rendszerben működik, az iskolák jelentős része egyáltalán nem kap anyagi támogatást a szenvedélybetegség elleni harchoz.

A sportoláshoz való hozzáférés része az egészségnevelésnek.

Az egészségvédelem lényeges eleme Magyarországon a védőnői rendszer. Európában egyedülálló módon épült ki ez a rendszer és mindez ideig jól működött. A „reformok” közepette természetesen ez is átszervezésre került. Eddig orvos, védőnő egy teamben dolgoztak. Szükség esetén a védőnő azonnal jelzett. Most az orvosi rendelőtől független helyen, esetenként több km-re alakítottak ki védőnői centrumokat, ahová a szülőknek be kell vinni a kisdedeket un. védőnői vizsgálatokra. Nincs megfelelő kommunikáció orvos védőnő között.

2. Drog – stratégia perspektívái

➤ *Ambuláns ellátás:*

- Az ambuláns kezelés egy összetett terápiás folyamat, melynek csak egy összetevője a **gyógyszeres terápia** (Metadon, Suboxone).
- Kiemelkedően fontos egy megfelelő terápiás háttér kialakítása, ahol az **egyéni és/vagy csoportos, ill. család- terápia** minden ellátott számára elérhető.
 - Ennek érdekében korosztályonként, ill. probléma szerint kialakított csoportfoglalkozásokat lehet indítani. Ezek az **önsegítő csoportok** szociálterápiás, bibliodráma, vagy egyéb, a drogellátásban jól bevált csoportmódszertan szerint működnének.
 - A gyógyulási folyamat bizonyos szintjein szükséges az **egyéni pszichoterápia** is.
 - Tartós javulás csakis a hozzátartozók bevonásával képzelhető el, így elengedhetetlen a **családterápia**, vagy **családkonzultáció** beiktatása is.
 - A kezelés bizonyos pontjain (pl. a terápiás terv kialakítása előtt, visszaesések, elakadások esetén, ill. a terápia végén) szükséges úgynevezett **esetkonferenciát** összehívni, melyen a klienssel kapcsolatban álló összes fontos szakmai és civil személy részt vesz (pl. szülő, házastárs, szomszéd, családsegítő, háziorvos, tanár, főnök, munkatárs, edző, stb.). **Magyarországon az esetkonferenciák elterjedtsége jelenleg még csekély, de a nemzetközi gyakorlat azt mutatja, hogy a több irányból jövő segítség összehangolása lényegesen hatékonyabbá teszi az ellátást.**

➤ *Rehabilitáció*

- A rehabilitáció szintén összetett terápiás folyamat kell legyen, melynek csak egy összetevője a **gyógyszeres terápia** (Metadon, Suboxone).
- A megfelelő terápiás háttér kialakítása a rehabilitáció során is kiemelkedően fontos:
 - Az **egyéni terápia** a viselkedésterápiás elemek mellett a mélyebb feltárás irányába, ill. a kognitív disztorziók helyreállítására is kell törekedjen.
 - Az **önsegítő csoportok** módszere ebben az esetben is lehet a szociálterápia, bibliodráma, vagy egyéb, a drogellátásban jól bevált csoportmódszertan.
 - **Családterápia** használata elengedhetetlen a visszaesés megelőzése céljából.
 - A kezelés kezdetén és végén **esetkonferencia** segítené a hatékonyabb terápiát.
- **Visszaesés megelőzése:** önsegítő csoportok, klubfoglalkozások, ill. egyéni életvezetési tanácsadással lehet a visszaesés arányát minél alacsonyabb szinten tartani.
- A rehabilitáció területén az egyik legnagyobb hiányosság, hogy a 18 év alatti korosztály számára nincs megfelelő ellátási lehetőség. Tudomásunk szerint az egész ország területén problémát jelent a serdülők ellátása, így hosszútávon

elengedhetetlen egy olyan központ létrehozása, amely felvállalja az ilyen korú kliensek kezelését is.

➤ *Szociális ellátás:*

- A kliensek szociális ellátása magában foglalja a reszocializáció elősegítését, mindenféle szociális szolgáltatás nyújtását (pl. étkeztetés, tisztálkodás biztosítása, hivatalos ügyek intézése, egészségügyi ellátáshoz segítség).

➤ *Szakmai párbeszéd kialakítása*

- A droghelyzet annyira összetett és égető probléma a mai társadalomban, hogy mindenképpen szükség van lehetőséget teremteni szakmai párbeszédre a témában érintett különböző szakemberek számára. Fontos egyrészt **interdiszciplináris konferenciák** szervezése városi, kistérségi szinten, ill. **tapasztalatsere** megvalósítása más drogambulanciák, rehabilitációs központok bevonásával.

IV. Gyermek és ifjúsági szociálpolitika - gyermek- és ifjúságvédelem

Országos demográfiai mutatók az országos ÁGOTA kutatásból

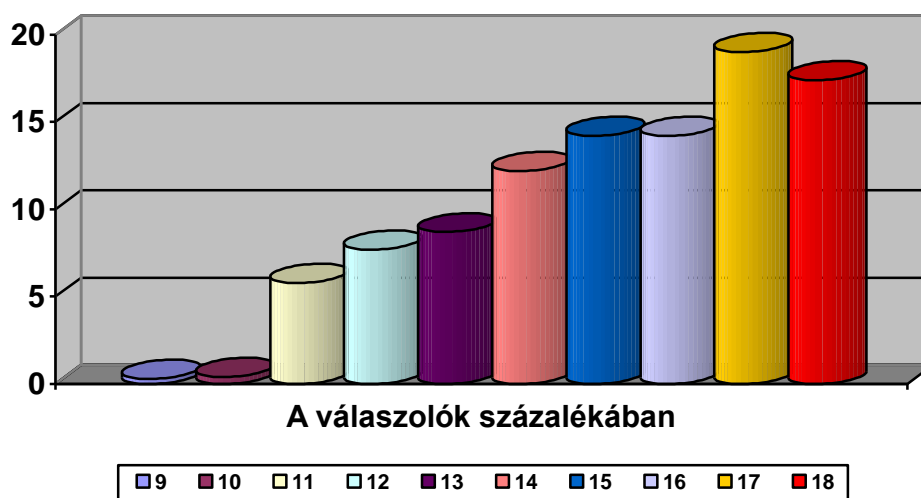
A bekerültek nemek szerinti aránya

A kutatási mintában a nemek szerinti arányok kiegyensúlyozottak, lényegében hasonló arányban szerepelnek a fiúk (56 %) és a lányok (44 %). A fiú-lány arányban nem találtunk érdemi területi különbséget.

Bekerültek életkori megoszlása

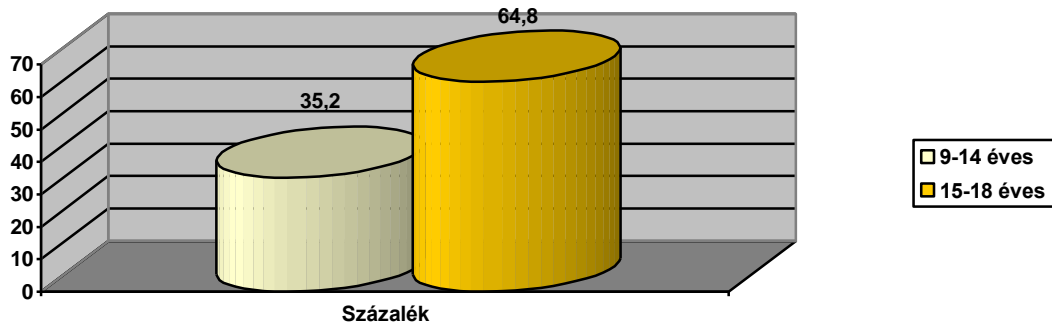
A mintát a 9-18 éves korcsoport alkotja (mindössze öt olyan gyermek szerepel a megkérdezettek között, aki születési éve alapján még nem töltötte be a 10. életévét; 18 évesnél idősebb nincs a mintában). Az életkori eloszlás azonban nem egyenletes, hanem „felfelé” növekvő, azaz az idősebbek nagyobb létszámban találhatók az intézményekben. A megkérdezettek átlagéletkora 15,2 év.

Hány éves korodban kerültél gyermekvédelmi gondoskodásba?

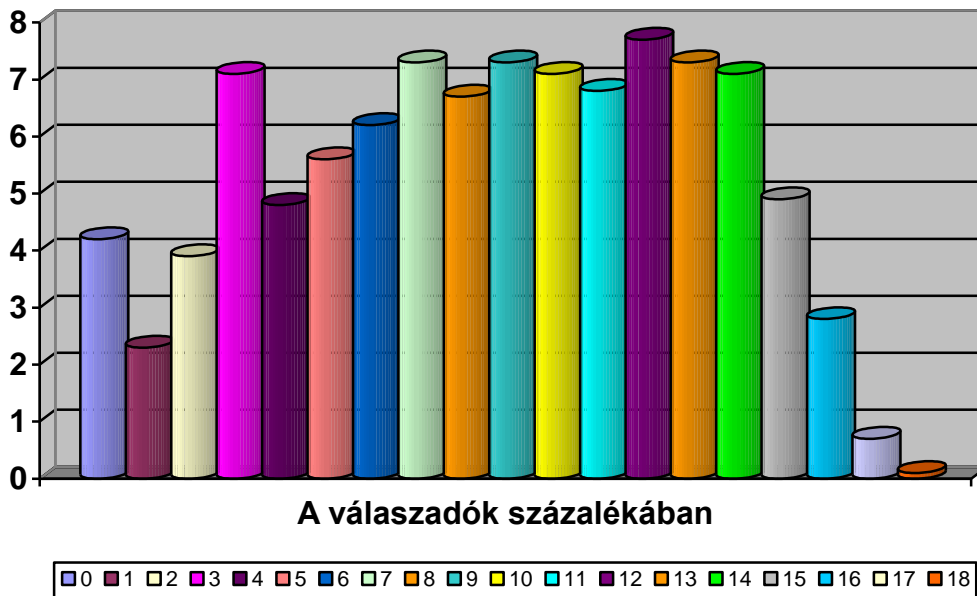
Korcsoportok

A 9-14 éves és a 15-18 éves korcsoportok mintabeli arányát mutatja az alábbi ábra. Ebből is világosan látszik a magasabb életkorúak magasabb aránya.

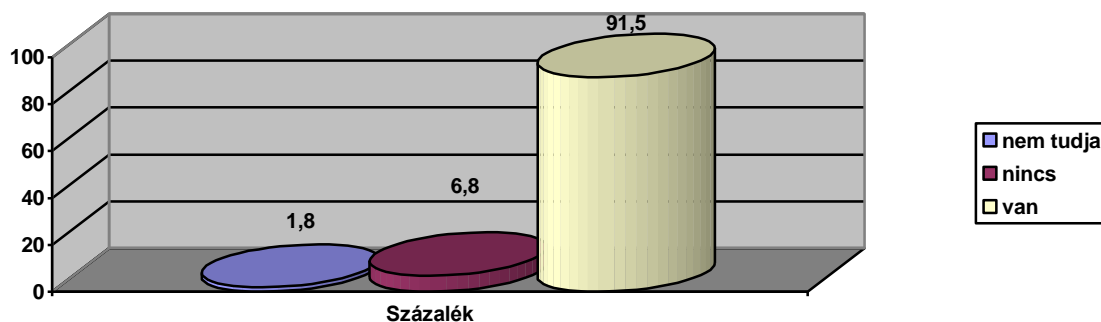
Az állami gondoskodásba vétel időpontja

Adatainkból az állapítható meg, hogy az állami gondoskodásba vétel leginkább 3 éves életkorban ill. a 7-14 éves életkorokban történik. A gondoskodásba vétel „átlagosan” 8,5 éves korban történik (*habár ezen adatnak csak szimbolikus jelentősége van*).

A szülői család mérete: a testvérek száma

A megkérdezettek igen kis hányada azt sem tudja, van-e egyáltalán testvére. Azok száma is csekély, akiknek nincs testvérük. Több mint 90 százalék (91,5 %) azok aránya, akiknek van testvérük.

Adataink egyértelműen mutatják, hogy az állami gondoskodásban élő gyerekek zömében ún. sokgyermekes családokból kerülnek ide. Számításaink szerint a megkérdezetteknek átlagosan 3 – 4 testvérük van, azaz őket és a szülőket is beleszámítva átlagosan 5 – 7 fős családokból kerülnek ide a gyerekek.

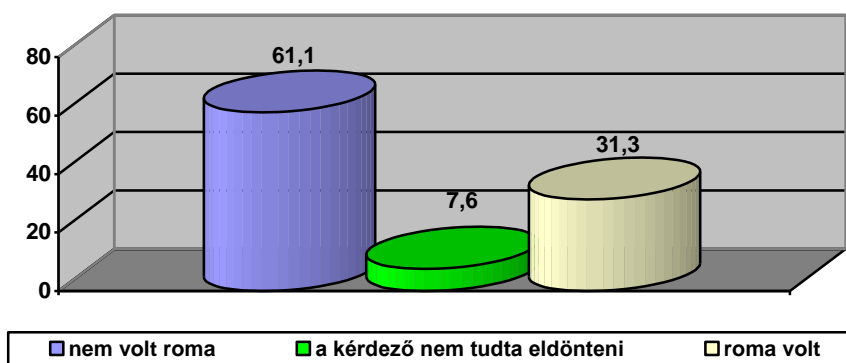
Figyelemre méltó az is, hogy a testvérek közel fele is állami gondoskodásban található.

Az etnikai hovatartozás: a roma gyerekek becsült aránya

A társadalomtudományi kutatások egyértelműen jelzik, hogy a hátrányos helyzetű családok között jelentős mértékben (*a teljes lakosságon belüli arányukhoz képest "felülreprezentáltak"*) fordulnak elő roma családok. Igen figyelemre méltó, hogy a "felülreprezentáltsági" hipotézis beigazolódni látszik. Ez akkor is így van, ha a roma lakosság népességen belüli becsült arányán (6-7 %) túl figyelembe vesszük a roma családok demográfiai jellemzőit is melynek következtében a gyerekek között a romák aránya ennél lényegesen magasabb, talán valahol a 10 és a 20 százalék között van.

Kérdőbiztosaink vélekedése alapján az állami gondoskodásban részesülő gyerekek körében egyharmadosra becsüljük a roma gyerekek arányát. Ezt az értéket alapul véve állítjuk, hogy a rossz szociális helyzet és a családi-nevelési problémák miatt állami gondoskodásra szoruló gyerekek között a roma gyerekek "felülreprezentáltak".

A kérdezett roma származású volt-e?

A gyermekek bekerülés előtti időszakának kérdésköre és veszélyeztetettségük

Ahhoz, hogy céljainkat megvalósíthassuk e gyermekek és fiatalok segíthetősége terén, érdemes az alaposabb tájékozódás érdekében azt is szemügyre vennünk,

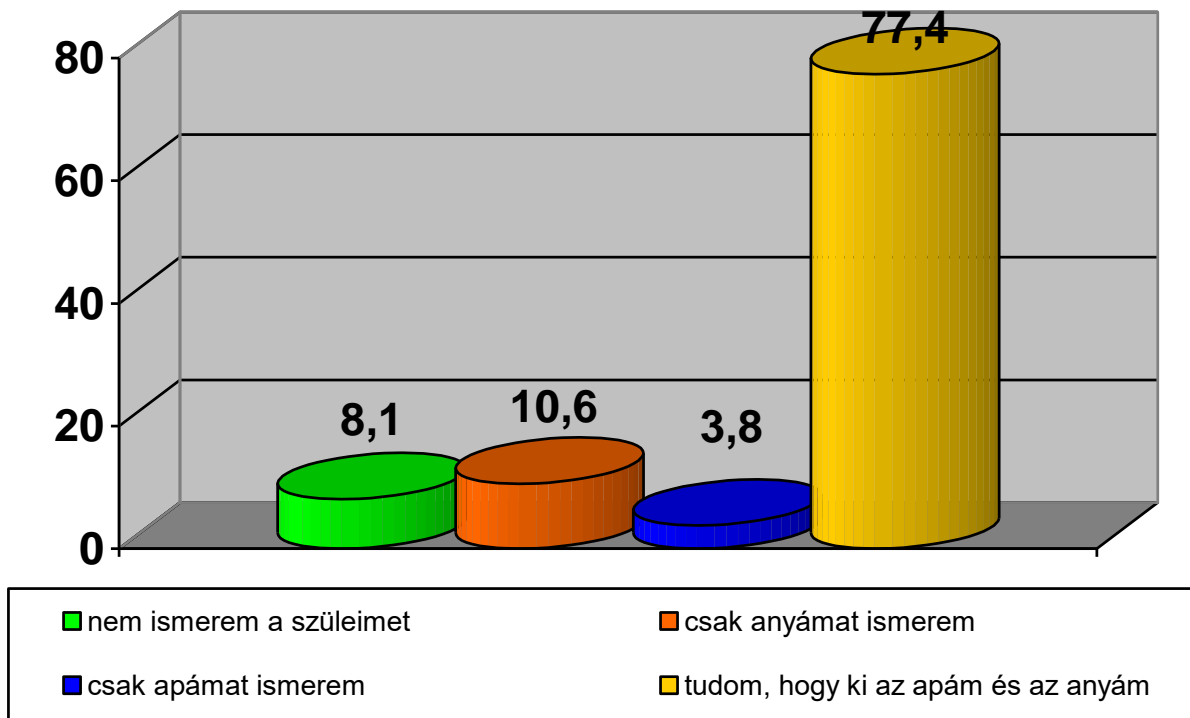
hogy milyen sors állapotbéli sajátosságok, esetleg nehézségek és traumák kísérték életútjukat a gyermekotthonba való bekerülést megelőző időszakban. Látni fogjuk, hogy milyen kiszolgáltatott helyzetet éltek meg e gyermekek már egészen fiatalon.

Családi háttér és az ahhoz való viszony

A szülők ismerete

A családhoz való viszony bemutatásakor világosan kell látnunk, hogy a gyerekek egy kisebb hányada (8,1 %) **nem ismeri sem anyját, sem pedig apját**. Kétszer ekkora arányban (14,4 %) vannak olyanok is, akik **csak az egyik szülőt ismerik**. Ebből az következik, hogy csak a gyerekek háromnegyede (77,4 %) **ismeri mindkét szülőjét**.

Ismered-e a szüleidet?

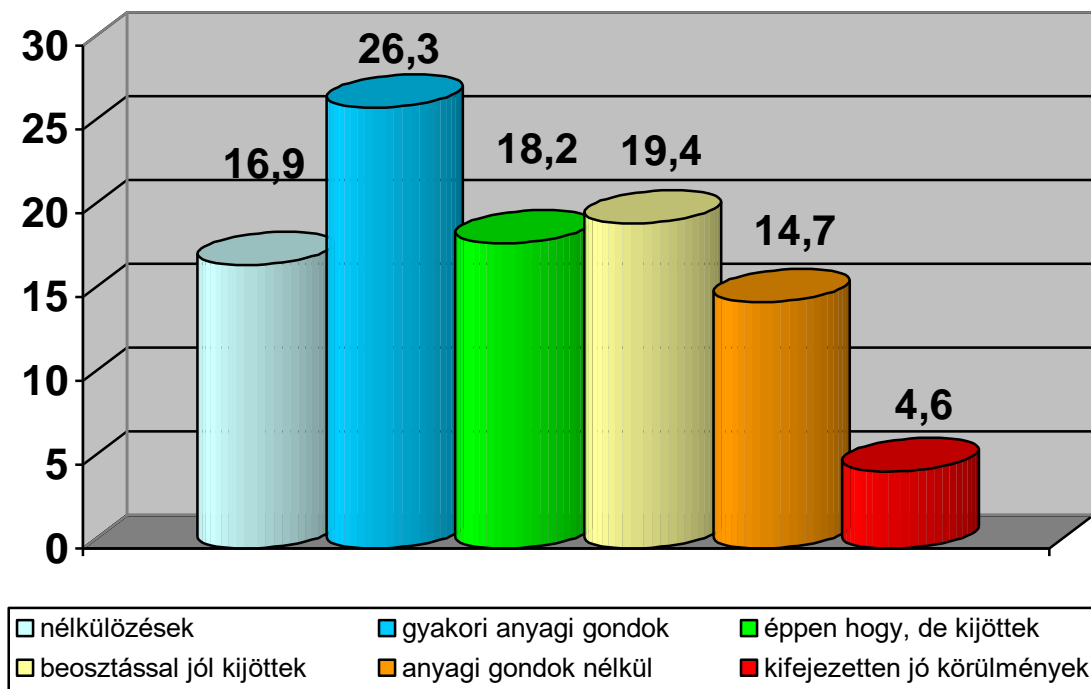

A család anyagi-jövedelmi háttere

Igen figyelemre méltó, hogy a gyerekek visszaemlékezésében kiegyensúlyozott kép jelenik meg a családi anyagi-jövedelmi helyzetéről: az anyagiak tekintetében **nem dominál a szegénység**.

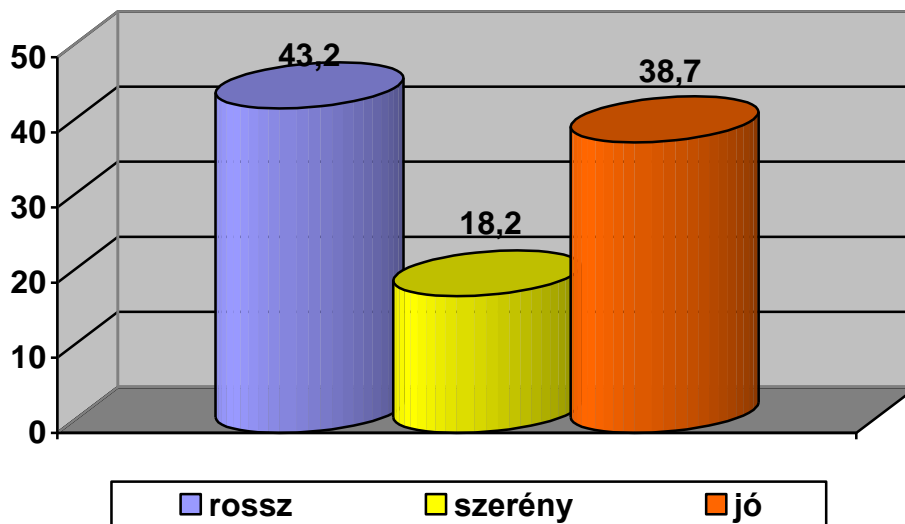
A gyerekek valamivel több mint 40 %-a (43,2 %) számolt be rossz jövedelmi helyzetről, ugyanakkor közel 40 %-uk (38,7 %) rendezett, jó körülményekre emlékszik vissza.

Emlékezeted szerint milyen anyagi körülmények között éltetek?

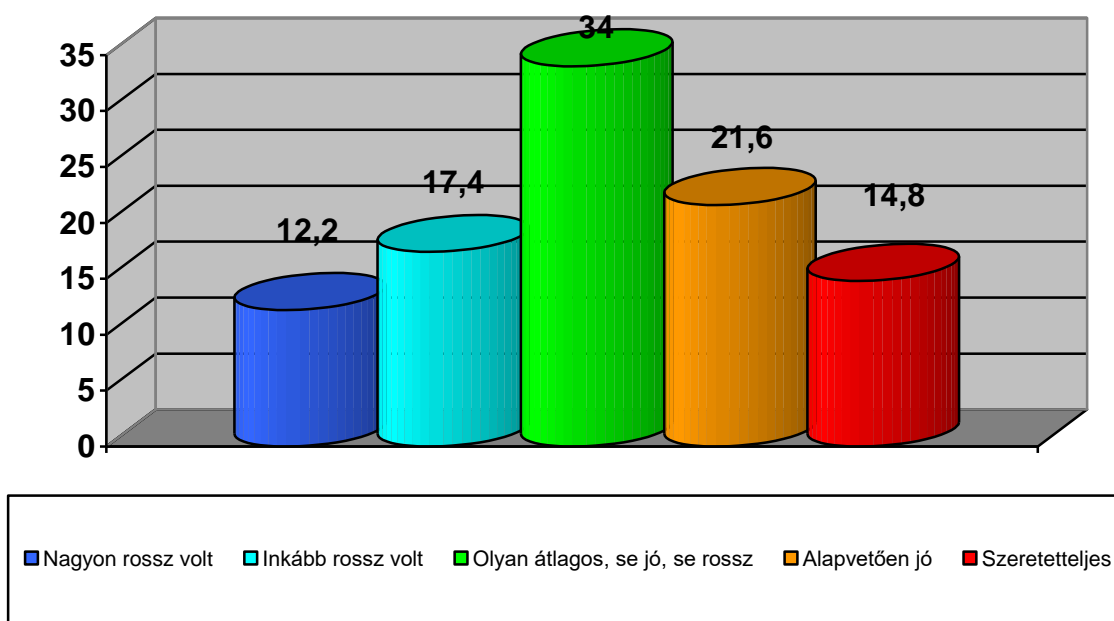
Ha a rossz és a viszonylag jó anyagi-jövedelmi helyzetre utaló válaszkategóriákat összevonjuk, akkor még inkább láthatóvá válik a kép kiegyensúlyozottsága (*ennek értelmezésékor természetesen figyelembe kell vennünk, hogy mindez nem objektív mérésekre, hanem a gyerekek szubjektív visszaemlékezésére épül*). Ezt véve alapul máris megkockáztathatjuk azt a kijelentést, hogy az állami gondozásba vétel egy többkomponensű dolog, s az esetek jelentős hányadában nem a rossz anyagi helyzet játsza a döntő szerepet.

Emlékezeted szerint milyen anyagi körülmények között éltetek?

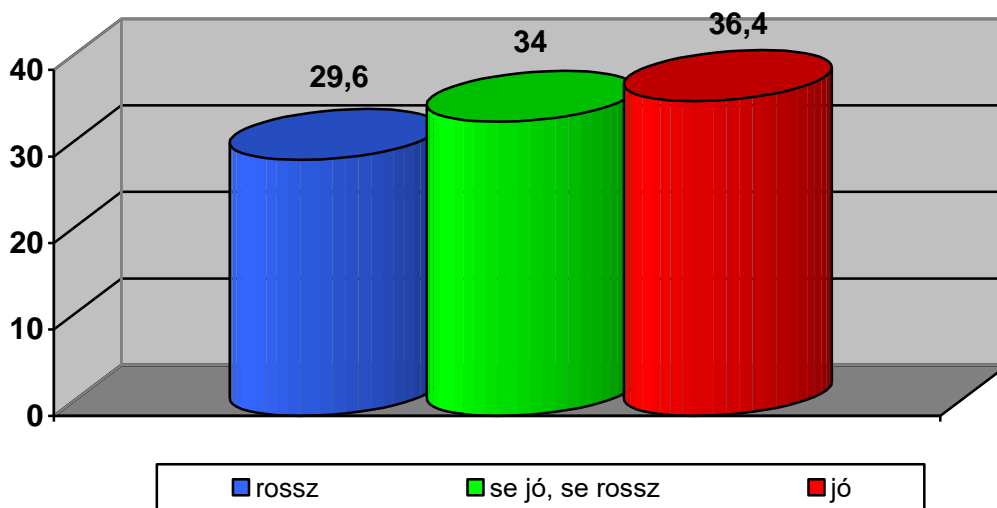
A családi otthoni légkör

A kép ugyanolyan kiegyensúlyozott, mint az anyagiak tekintetében: a gyerekeknek kevesebb, mint harmada számára jelent a szülői ház e szempontból rossz emlékeket, valamivel több, mint harmaduk viszont egyenesen jó ill. szeretetteljes légkörre emlékszik vissza. Természetesen itt is felvetődhet, hogy milyen mértékben lehet szó a múlt megszépítéséről, azt azonban leszögezhetjük, hogy az otthoni légkör megítélésében talán a gyerekek a legkompetensebbek.

A válaszkategóriák összevonásával csak megerősítést nyer, hogy a gondozásba vétel mögött nagyon sokszínű családi-emberi viszonylatok húzódnak meg: egyfelől nem csupán rideg légkörű családokból jönnek a gondozottak, másfelől pedig viszonylag gyakori az is, hogy szeretetteljes családi légkör mellett történik gondozásba vétel. Persze a “rossz” és a “se jó se rossz” mutatók elgondolkodtatóak.

Milyen volt az otthoni légkör?

Az anyagi-jövedelmi helyzet és a családi légkör együttes előfordulását vizsgálva a gyerekek nem egészen egyötöde körében (18,9 %) fordul elő **“rossz-rossz”** helyzet! Egyébként szintén ilyen arányban (19,3 %) találhatunk **“jó-jó”** helyzetet. Ez azt is jelenti, hogy az esetek nagy többségében **“vegyes képletek”** fordulnak elő.

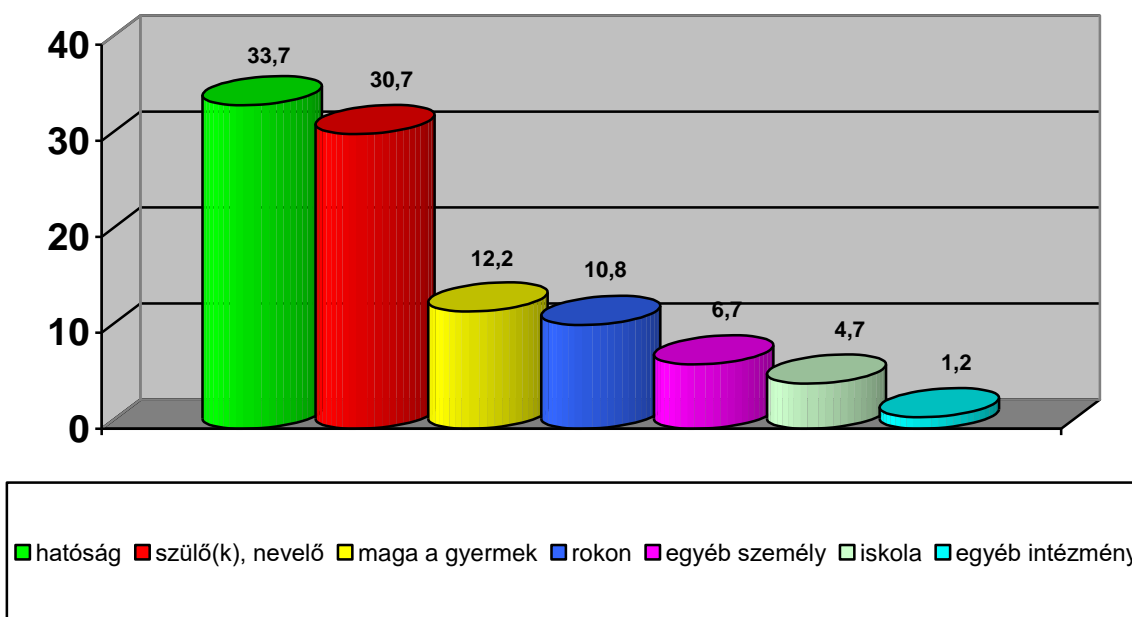
Egy érdekes mozzanatra ugyanakkor felfigyelhettünk: némileg másként emlékeznek a lányok és a fiúk, továbbá a fiatalabb (9-14 éves) és az idősebb (15-18 éves) gyerekek. Egyértelműen **“sötétebb” a kép a lányok ill. az idősebbek szemében**, s **“derűsebb” a fiúk ill. a fiatalabbak szemszögéből nézve.**

Ez igaz az anyagi-jövedelmi helyzet esetében is, de leginkább a családi légkör megítélésében ütközik ki. A családi légkör **“melegségét”** ötfokozatú skálán mérve 3,09-es átlagot kapunk, s ez az átlagérték a lányok körében 2,95 (szemben a fiúk 3,21-es átlagával), az idősebbek körében 2,99 (szemben a fiatalabbak 3,28-as átlagával).

Mindebből következik, hogy a **“legsötétebb”** képpel a 15-18 éves lányok (2,86), a **“legderűsebb”** képpel pedig a 9-14 éves fiúk (3,36) körében találkozhattunk. Előbbiek 38 %-a, utóbbiaknak csak 25 %-a szerint volt rossz az otthoni légkör.

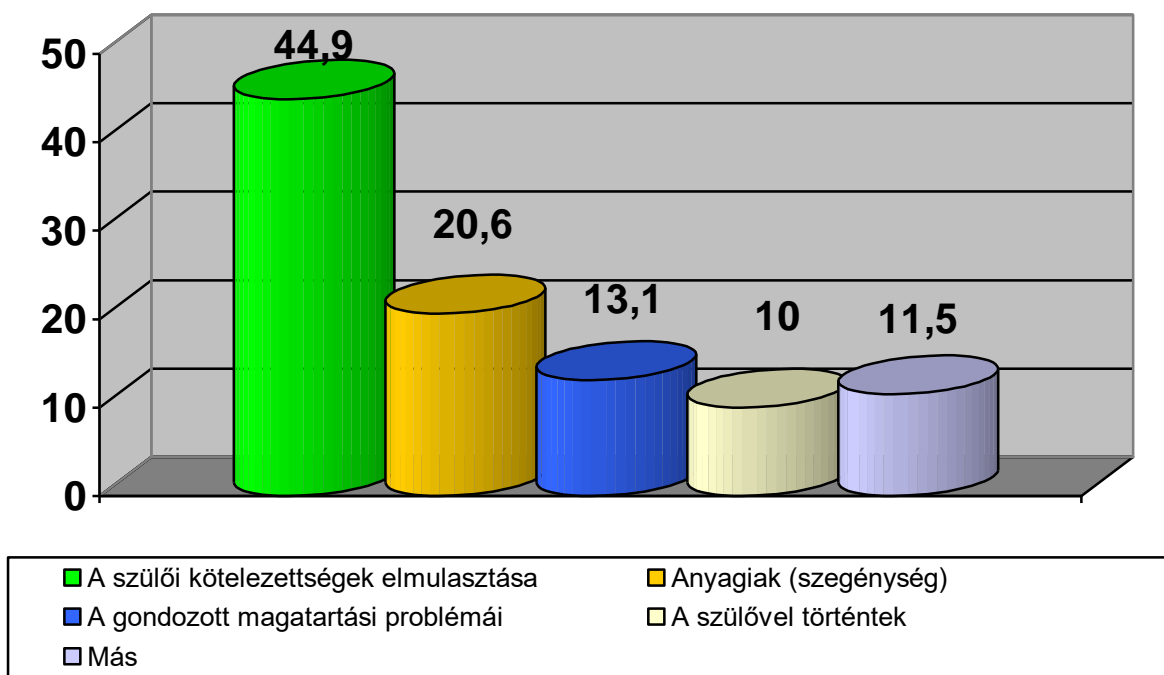
Ki kezdeményezte a gondozásba vételt?

Az alábbi táblázatból világosan kirajzolódik, hogy a különböző szereplők milyen gyakorisággal játszanak szerepet a gondozásba vétel kezdeményezésében. Az első csoportban a **hatóságokat** (33,7 %) és a **szülőket** (30,7 %) találjuk. A kevésbé aktív második csoportba tartozik maga az érintett gyermek (12,2 %) ill. a rokonok (10,8 %). A többi esetben az iskola (4,7 %) ill. egyéb személyek (6,7 %) és intézmények (1,2 %) a kezdeményezők.

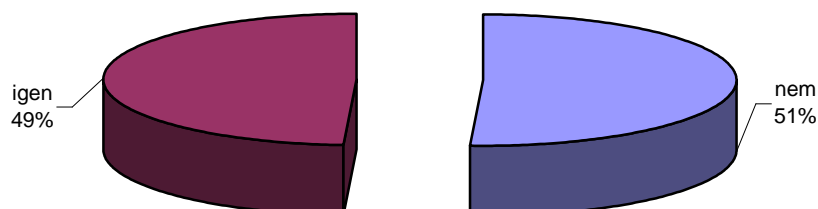
Mi volt a gondozásba vétel oka?

A gondozásba vétel az esetek csaknem felében (45 %) a **szülői kötelezettségek elmulasztására** vezethető vissza, az **anyagi okok** csak kb. minden ötödik esetben /20,6 %/ játszanak meghatározó szerepet. A főbb okok között szerepelnek még a gyermek magatartási problémái /13,1%/ és a szülővel történt olyan események /betegség, börtön, haláleset/, melyek a gyermek felnevelését veszélyeztetik /10 %/.

Bár a válaszok erre a kérdésre több, mint fele részben (51%) nemlegesek, vagy ritka, múltó rosszkedvről szólnak, majdnem ugyanennyien **(49%) jelezték, hogy a rossz hangulat életük állandó kísérője.**

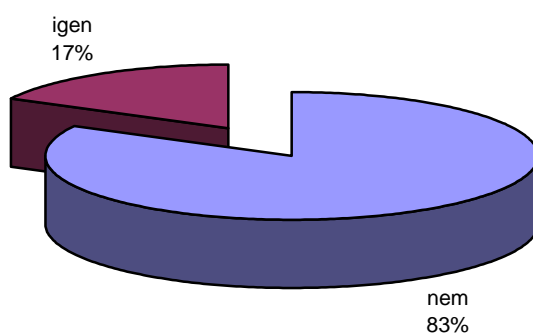
Gondoltál-e már arra valaha is, hogy nincs értelme az életednek?

Komoly problémát vetít előre az élet értelmetlenségéről szóló kérdés: a válaszadóknak éppenhogy csak a fele (50,8%) gondolja úgy, hogy az életet értelmes célokkal is meg lehet tölteni, míg a másik csoportban (49,2%) felmerült már az élet értelmetlenségének a képzete.

További aggodalomra ad okot, hogy a válaszadó fiatalok csaknem hatod része (17,1%) már végrehajtott valamilyen formában öngyilkossági kísérletet.

Próbáltál-e már véget vetni az életednek?

Szexualitás

Volt-e már szexuális kapcsolatod?

A válaszadók 36,4%-ának már volt szexuális kapcsolata, természetesen az idősebbeknél a legmagasabb ez az arány. A 18 éves és annál idősebb korosztály túlnyomó többsége (77,9%) már átesett az első szexuális élményen, de a 15-17 éveseknél is igen magas (42,9%) ez az arány, ami a 9-14 évesek egytizedét (10,5%) is érinti.

Az első szexuális kapcsolatot a legtöbben 14 éves korukban létesítették, az átlagos kor e tekintetben 13,89 év. Az első szexuális kapcsolatok tekintetében a 11-17. életévre esik e tapasztalatok megszerzésének döntő hányada.

Ezt az első szexuális kapcsolatot ki akarta elsősorban?

		A kérdezett neme:		Összesen
		férfi	nő	
Ezt az első szexuális kapcsolatot ki akarta elsősorban?	Te	7,4%	1,5%	4,7%
	a partnered	9,7%	20,8%	14,8%
	mind a ketten	82,9%	77,7%	80,5%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%

Az első szexuális együttlét során a legtöbben egyetértésben voltak arra vonatkozóan, hogy mindkettőjüknek szüksége van erre az élményre (80,5%), bár az adatokból kiviláglik az is, hogy a férfiak a kezdeményezőbbek. Tragikus mutatók is előfordultak. Ezek mély traumák mind a mai napig a gyermekekben (*szexuális zaklatás és erőszak még kisgyermekkorban is*).

Sürgető cselekvési stratégia kell!

V. Ifjúság és önrendelkezés

1. Ifjúság és környezetvédelem

Napjainkat nagymértékben áthatják az Európai Unió környezetvédelemre irányuló törekvései. Mint uniós tagállamnak, nekünk is kiemelt figyelmet kell fordítanunk a környezettudatos életmódra, ezen belül is kiemelt hangsúlyt érdemel fiataljaink környezettudatos magatartásformáinak kialakítása. **A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató által érintett települések viszonylatában**- bár sok helyen került kihelyezésre szelektív szemétyűjtő- érdemi változás mégsem történt. Mivel napjaink környezetszennyezettsége hihetetlen méreteket ölt, nem lehet elég korán elkezdni a környezettudatosságra való nevelést. Ezzel a ténnyel állnak szemben a mindennapos történések, hiszen kevesebb szemétyűjtő edényt találhatunk a köztereken (pl.: játszótereken), így tovább halmozódik a szemét, elcsúfítva környezetünket. A rendezetlen környezet normaként, mintaként jelenik meg a felnövekvő generáció életében. A fiatalok egyik unaloműző tevékenységként jelenik meg a rongálás is, mely a panelek között gyakorta tapasztalható „bandázások” kísérő jelensége, s amely még sürgetőbbé teszi a környezettudatos nevelés fontosságának hangsúlyozását.

A fiatalok környezettudatos nevelése és e nevelés színterei meghatározóak a környezetvédelem hatékonyságát illetően. A minél korábbi életkorban megkezdett, a korcsoport jellemzőinek adekvát felvilágosítás, nevelés fontossága hangsúlyos. **A nevelési tevékenységben itt sem az elrettentés eszköze használható jól, hanem az érdekeltté tétel a hosszú távú fenntarthatóság záloga.** A környezettudatos nevelés eredményességét a jól megválasztott nevelési módszerek biztosítják. A nevelési színtereket illetően a környezettudatos nevelésnek a fiatalok életközégeiben, azaz a családi környezetben, az iskolában, valamint az iskolán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek színterein is meg kell jelennie ahhoz, hogy választható alternatívaként egyre több fiatal építse be jelenlegi és majdani életének célkitűzései közé. A környezetre (is) irányuló személyes felelősség érzet kialakítása a környezettudatosságra nevelés első lépcsőfoka. A panelokkal sűrűn övezett területek viszonylagos rendezettsége, tisztasága éles ellentétben áll a magánházak, kertvárosi résszel, ami azt a tényt támasztja alá, hogy ha magukénak éreznék a fiatalok a szűkebb és tágabb lakókörnyezetüket, akkor – szüleikkel/gondozóikkal együtt- a jó gazda gondosságával biztosítanak környezetük védelmét. Akárcsak a kisebb településeken, nagyobb gondot fordítanak közvetlen környezetük épen és szépen tartására. A környezettudatos nevelés egyik alapköve a környezettudatos életmód értékékként történő megjelenítése is.

Az országos szervezésű környezetvédelmi rendezvények jó mintaként szolgálnak. Az ilyen jellegű rendezvények apropói lehetnek az egészséges életmóddal való összefonódásnak is. A fiatalok széles körének megszólítása szükséges, hiszen napjaink műanyagokkal, gyorsételekkel, nagymértékű légszennyezettséggel telezsúfolt valósága égető problémaként függ fiataljaink feje fölött is. E pazarló, környezetszennyező magatartás ellenpólusaként jelenhet meg az újrahasznosítás, mint eszköz, mely hatékonyan szolgálja a környezetvédelmi célkitűzéseket.

A következőket környezetvédelmi tudatosságot is megjelenítő koncepciórésznek tekinthetjük a Rousseau-i „vissza a természetbe”- elv analógiájára a „vissza a természeteshez” – elvet, mely korunk természetesség- ellenes fogyasztási szokásait tekintve olyan pozitív irányba mutató, környezetvédő változási folyamatot indíthat el, melynek segítségével a fiatalok nem a divatjamúlt, ciki jelzőkkel illetnék a természetességet, hanem új, követendő trendként jelenhet meg életükben. Ennek eléréséhez azonban társadalmi összefogásra van szükség, melyben az önkormányzat, az elsődleges és másodlagos nevelési közegek, a média és a civil szervezetek is aktív részt vállalnak.

Nagy szerepe van a környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezeteknek, akik szervezett akcióikkal irányítják a figyelmet e fontos területre. Az általános alapelvekben megfogalmazottaknak megfelelően itt is érvényesülnie kell a környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek lehetséges feladatvállalásainak, mely segítségével a fiatalok szélesebb rétege vonható be a környezetvédelmi feladatokba.

A környezetvédelem tématerületei közül kiemelt jelentőségű az energiaforrásokkal való takarékos bánásmód interiorizációja (elsajátítása, belsővé tétele) a fiatalok körében, hiszen kimerülőben lévő forrásaink az idő előrehaladtával egyre kisebb mértékben fogják tudni kielégíteni a felhasználók növekvő igényeit. Az energiaforrásokkal való takarékos bánásmód elsajátításának érdekében a már fentebb említett eszközök mellett a média által nyújtott lehetőségek (pl. felvilágosító filmek) eszköztárával is számolhatunk. A fiatalok életének minden területén megjelenő környezettudatosság az egyik fő célkitűzése kell legyen az elkövetkezendő időszaknak.

A szűkülő energiaforrások tényének tükrében gondot kell fordítanunk az alternatív energiaforrások megismertetésére is, melyek ismerete, ezáltal majdani alkalmazása, használata pozitív perspektívát jelenthet a jövőben.

Gyakori tapasztalatok mutatják, hogy az ifjúság környezetvédelemhez való viszonya semleges. Elgondolkodtató, mi lehet ennek az oka. Korunk fiataljai sokkal kevesebb időt töltenek pl. a szabadban, mint az előttük felnövekedett generációk. **Korunk informatikai fejlettsége, az ezzel való beható ismerkedés sok fiatal számára vonzóbb alternatíva a környezetben való tartózkodásnál. Ezért olyan, szabadban megvalósított programsorozatokot kell szerveznünk (a civil szervezetekkel karöltve), melyek környezetünk szépségeinek bemutatásával keltik fel a fiatalok figyelmét, érdeklődését, valamint a természetes állapotok megőrzésének igényét. Ez az indirekt megközelítés a tények ismeretében, melyek szerint előbb ismernie kell a fiataloknak környezetük értékeit, hogy utána tudatos gondossággal óvják, hatékony eredmények elérését teszi lehetővé.**

2. Ifjúsági civil szervezetek szerepe a ifjúságpolitikánkban

Az Gyermek és ifjúságvédelemmel foglalkozó civil szervezetek jelentősége óriási a fiatalok életének szempontjából. Más nyugat-európai társadalmakban a gyermek és ifjúságvédelem jelentős hányada civil szervezetek által működik. Ezekben a társadalmakban felismerték azt, hogy a civil odaadás és minőség az egy-egy területen való munkálkodásban megvalósíthatatlan az állam részéről. Igen, valóban a civil társadalom az, amely a gyermek és ifjúságvédelem területén képes volna komolyabb minőségű szocializáló tevékenységet megvalósítani.

3. Ifjúság-pasztoráció és egyházi kérdések

Az ifjúság-pasztorációja az egyház kiemelt küldetése. Napjaink érték differenciálódásában különösen is komoly jelentősége van a II. Vatikáni Zsinat szemléletmódjának. Minden keresztény ember küldetése kell, hogy legyen, hogy az evangélium örömhírét az adott kor embereinek nyelvén legyen képes interpretálni. Amikor fiatalokról és ifjúságról beszélünk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül azokat a szervezeteket sem, amelyek keresztényi jellegű tevékenységgel bírnak, és amelyek komoly részt vállalhatnak programjaikkal fiatalságunk pozitív szocializációjában. Ugyanakkor fontos, hogy az ünnepeink színterein is szerepet kapjanak komolyabban a történelmi egyházak képviselői.

4. Ifjúsáspolitikai és bűnmegelőzés

A bűnözés Magyarországon is a rendszerváltozás óta robbanásszerűen növekedett. Az ismertté vált bűncselekmények többsége a lakosság vagyoni- és személyi biztonságát közvetlenül sérti, az élet minőségét kedvezőtlenül befolyásolja.

Magyarországon az összes ismertté vált bűnelkövető 12 százaléka fiatalkorú. Az elmúlt évtizedben a fiatalok korosztályát érintő demográfiai változások miatt mérséklődött az ismertté vált fiatalkorú bűnelkövetők (1995-ben 14321-ről 2002-ben 11689-re) és a büntetőjogilag felelősségre nem vonható 14 év alatti gyermekkorú elkövetők száma (1995-ben 4159-ről 2002-ben 3959-re).

A fiatal- és gyermekkorúak túlnyomó többsége vagyoni elleni bűncselekményt követ el. A 14 év alatti elkövetőknél ez az arány 83-88 százalék, míg a 14-18 éveseknél 70-80 százalék. Az elmúlt tíz évben minden harmadik rablás elkövetője fiatalkorú volt.

A kiskorúak és fiatalkorúak bűnözésével kapcsolatban az alábbi általános megállapítások tehetők:

Továbbra is a vagyoni elleni cselekmények teszik ki a bűncselekmények túlnyomó részét, ezek közül is a kisebb értékű, alkalmi jellegű lopások. A városi településeken sok kiskorú elkövetővel találkozhatunk a gépkocsi feltöréseknél, motiválatlan rongálásoknál és részvételük a csoportosan elkövetett rablásokban is igen magas. Rendkívül gyakori a társas bűnelkövetés. A csoportok létszáma jellemzően 3-6 fő. Túlnyomó többségében kortársak alkotják a csoportot, de nem ritkán jelen vannak az ifjú felnőttek is, mint hangadók, irányítók. A rablásokat szinte kivétel nélkül együttesen követik el. A rablások magas száma azzal magyarázható, hogy a fiatalok egyre több értéket hordanak magukkal. Az értékesebb ruhadarabok, készpénz, karórák erőszakos megszerzése igen gyakori, de megjelent a mobiltelefon rablás is. A kerékpárok erőszakos elvétele is tipizálható a fiatalkorú elkövetők körében.

A fiatalok növekvő részének szocializációjává vált a passzív vagy aktív kábítószer-tapasztalat. A kábítószerrel való visszaélések tekintetében a fiatalkorúak részvétele egyre jelentősebb, riasztó tény, hogy egyre több gyermekkorú is részt vesz ilyen bűncselekmények elkövetésében. A bűnügyi adatok szerint az eddig rendszerint csak fogyasztói magatartást kifejtő fiatalok az elmúlt években már terjesztőként is részt vesznek az elkövetésben. A büntetőeljárás során több esetben megállapításra került, hogy a fiatal azért követett el vagyoni elleni bűncselekményeket, hogy abból fedezze a kábítószer-szükségletét. A fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények legjellemzőbb okai tényezői szubjektív oldalon az anyagi haszonszerzés - mint a vagyoni elleni bűncselekmények legfőbb mozgatórugója - az agresszivitás, továbbá a kalandvágy. Az objektív tényezők között számottevő a rossz baráti környezet hatása, az alacsony jövedelem, a különböző okokra visszavezetett családi problémák és az átmeneti pénzzavar.

Ifjúkori devianciák

Folyamatos emelkedést mutat a drogfogyasztás, mely napjainkra a fiatalkori devianciák között meghatározó jelentőségűvé vált. Ma már országos átlagban minden hetedik középiskolás kipróbálta a marihuánát, vagy a hasist. A marihuána után a nyugtatók a leggyakrabban használt anyagok, ezt követi az alkohol és gyógyszer együttes fogyasztása. Az LSD-t és az ecstasyt a megkérdezettek 4,3, illetve 4,2 %-a próbálta ki, az amfetaminokkal kísérletezők aránya 3,5 % volt. A kábítószer-fogyasztás terjedésével párhuzamosan enyhén növekvő cigaretta-fogyasztás, valamint nem csökkenő alkoholfogyasztás figyelhető meg a 14-16 éves korosztály körében. Magyarország ma már nemcsak fontos tranzitút vonal, hanem

célország is. A fiatalok körében egyre nagyobb mértékben terjed a kannabisz-származékok (marihuána, hasis) és az amfetamin-származékok (Speed, Ecstasy) fogyasztása. A kábítószer-bűnözés kiemelt célpontjai továbbra is a fiatalok. A kábítószer árusítása pedig új pénzszerzési formává nőtte ki magát.

A fiatalok személyek bűnözéshez való viszonya, felfogása nagymértékben megváltozott. Több esetben kimutatható a bűnözői életszemlélet, a sorozatos bűnelkövetés.

Az ifjúkori devianciák életkorhoz köthetők, gyakran kriminalitás közeli helyzetet mutatnak. Az erőszakos cselekmények száma és tartalma negatív irányba mozdult el, agresszív, kegyetlen elkövetési módszerek jelentek meg.

A kutatási tapasztalatok szerint minél fiatalabb életkorban fordul elő a bűnelkövető magatartás, annál nagyobb az esély a bűnisméltásra vagy a bűnözői életmód kialakulására.

Az ismertté vált fiatalok bűnelkövetők döntő többsége olyan hátrányos helyzetű, marginális családi környezetből származik, ahol a szegénység, a munkanélküliség és a napi szociális problémák meghatározó élményt jelentenek. Szüleik többsége segéd-, kisegítő vagy betanított munkás, foglalkozás-, vagy munkanélküli. Már kora gyermekkorukban szegregált és marginalizált környezetben élnek. A fiatalok bűnelkövetők jelentős rétege nem dolgozik, nem is tanul, és ez a helyzet alig javul.

A gyermek- és fiatalok bűnelkövetővé és áldozattá válásának megelőzésében jelentős szerepe van a családnak, a gyermek- és ifjúságvédelemnek, az oktató- és nevelő intézményeknek, a civil szervezeteknek, az egyházaknak, a helyi koordináció megteremtésében az önkormányzatoknak és a rendőrségnek. A hazai tapasztalatok szerint nem működik a jelzőrendszer és az érdemi együttműködés a gyermekvédelmi, a szociális, az egészségügyi, az oktatási és az igazságszolgáltatási intézmények, valamint a rendőrség között.

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának prioritása

Fontos a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája, melynek egyik prioritása a gyermek- és fiatalok bűnözés csökkentése.

A bűnmegelőzés szabályozott keretek között zajló, felelősséggel járó olyan tevékenység, amelynek érvényesítése során tiszteletben kell tartani az emberi jogokat, követni kell az alkotmányos jogállam elveit. Az Alkotmány 35. §-ának (1) bekezdése szerint a Kormány alkotmányos kötelezettsége a közrend és a közbiztonság védelmét szolgáló intézkedések foganatosítása. Bár a bűnözés megfékezése társadalmilag elfogadott cél, bűnmegelőzés címen kényszerítő vagy megfélemlítő eredményező módon nem szabad beavatkozni. Az ennek érdekében foganatosított intézkedések, valamint a bűnözéstől való félelem bizonyos csoportok kirekesztésének erősödésével járhat. Növelheti a bűnelkövető fiatalokkal, a börtönviseltekkel, a drogfüggőkkel, a hajléktalanokkal, a szegényekkel, a cigányokkal szembeni előítéleteket. A társadalmi bűnmegelőzés rendszere a társadalmi igazságosság elvén alapul. Ennek érdekében egyaránt törekedni kell a társadalmi kirekesztés, az előítéletesség elkerülésére, és a biztonsághoz fűződő érdekek érvényesítésére.

A *Polgári és politikai jogok egyezségokmánya* (1966) kiemeli, hogy a fiatalok személy esetében a bírósági eljárásnak tekintetbe kell vennie a személy életkorát és a rehabilitációt. Az ENSZ „pekingi szabályai” (1985) alakították ki a fiatalok hatékony igazságszolgáltatási rendszerének elvi kereteit. Ebben rögzítették, hogy a fiatalok esetében a tisztán büntető jellegű intézkedéseket el kell kerülni. Az ENSZ *gyermekjogi konvenciója* (1989) a gyermek mindenek felett álló érdekét, a „rijadi elvek” (1990) pedig a „gyermekközpontú megközelítés” szükségességét hangsúlyozzák. Ezek a dokumentumok a fiatalok bűnözés megelőzésében fontos szerepet szánnak a családnak, a családi felelősség erősítésének, az iskolának, a helyi közösségnek és a médiának.

A helyi önkormányzat szerepe a bűnmegelőzésben

A társadalmi bűnmegelőzési stratégia, az annak megvalósítását szolgáló kormányzati cselekvési program csak az önkormányzatok közreműködésével válhat a helyi társadalompolitika integrált részévé. Az önkormányzatoknak a helyi rendőrséggel együttműködve aktív és vezető szerepet kell játszaniuk a helyi közösség biztonságát szolgáló tervek elkészítésében. Kezdeményező szerepük van a helyi jelzőrendszerek, a legkülönbözőbb együttműködési formák szervezésében, a helyi bűnmegelőzési programok koordinálásában, végrehajtásában, valamint folyamatos értékelésében. A helyi önkormányzat ösztönzi és motiválja a helyi közösség szakmai és civil önszerveződéseit.

A bűnözés területileg eltérő kihívásaira csak helyi közügyként megfogalmazott bűnmegelőzési stratégiával és taktikával lehet hatékonyan reagálni.

Az önkormányzat mint a helyi szolgáltatások és szolgáltató intézmények többségének tulajdonosa, a helyi közigazgatás irányítója és mint testület, a helyi politika fóruma:

- vezérli, motiválja és koordinálja a helyi bűnmegelőzést.
- Központi referencia-szereplőként meghatározó szerepe van az információk és a biztonsággal kapcsolatos adatok terjesztésében.
- Tanácsadó szerepet vállalhat a magasabb szintű biztonságot szolgáló eszközök és módszerek alkalmazásában és ehhez forrást biztosíthat.
- Jogalkotóként és település-tervezőként érvényesítheti azokat a szempontokat, amelyek a helyi közbiztonságot szolgálják.
- A helyi önkormányzat közvetíteni is képes a helyben elérhető szolgáltatások és a helyi biztonsági szükségletek között.

Az együttműködők

A partneri kapcsolatok egyik legfontosabb alapelve „az alulról történő építkezés”. Ez az elv a helyi politikában is feltételezi a saját érdekeit megjeleníteni képes társadalmi szereplőket. A helyi közbiztonság javításában kitüntetett szerepe van a rendőrségnek, amelynek a közbiztonságot fenyegető veszélyek azonosítása, elhárítása érdekében állandó kapcsolatban kell lennie a közösséggel. A már megvalósult konkrét bűncselekményekről szerzett tapasztalataikat el kell juttatni az érintettekhez (szignalizáció), de az adott veszélyeztetett közösséghez is. Ezek a tapasztalatok akkor hasznosulnak a bűnmegelőzésben, ha a bűnözésről szerzett ismereteiket megosztják a bűn okok hatását csökkenteni, a bűnalkalmakat megszüntetni, az áldozattá válást megelőzni képes állami, civil és szakmai szervezetekkel, intézményekkel, egyházakkal. A rendőrök mellett a polgárőrök, a közterület-felügyelők, vagyonőrök, a kisebbségi önkormányzatok, a védőnők, a pedagógusok, a házi- és szakorvosok, a gyermekvédelem szakemberei, a szociális szakemberek, a családsegítők, a szociális és egészségügyi ellátó rendszerben dolgozók, az alkohol- és drogmegelőzésben és kezelésben résztvevők az alulról építkező bűnmegelőzés legfontosabb szereplői. Ebben a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatónak is komoly szerep jut, hiszen számunkra kiemelten fontos, hogy a fiataljaink kriminalizálódását megelőzhessük.

Konkrét cselekvési terv a hatékony bűnmegelőzés érdekében:

- A pártfogói szolgálatok, rendőrség, ügyészség és a családsegítő, családtámogató szolgálatok közötti együttműködés erősítése, különös tekintettel a devianciák kockázati tényezőinek jelzésére és a korai pszicho-szociális intervencióra.
- A családokkal, gyermekvédelmi alapellátással, civil szervezetekkel együttműködve társadalmi védőháló kialakítása
- Kulturális, szabadidős, sport programok hozzáférési lehetőségének biztosításán keresztül, hasznos szabadidő eltöltési szokások kialakítása és erősítés, hogy a kallódó gyerekek megtapasztalják a közösség megtartó és formáló erejét.
- Az anyagi, szociális okból veszélyeztetett gyermekek és fiatalok számára segélyprogramokat kell kidolgoznunk szegregációjuk megelőzése céljából.
- Preventív szemléletmód, a deviáns viselkedésformák kialakulásának megelőzése.
- Közösségfejlesztési módszerek alkalmazásával helyi társadalmi támogatottságának növelése, lakossági szükségletek feltárása, a hátrányos helyzetben élő helyi lakossági csoportok saját értékrenden alapuló közösségi cselekvési potenciáljának növelése, a társadalmi kohézió erősítése.
- Gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő, gyermekotthonban élő fiatalok családi életre nevelése. Ennek érdekében speciális módszerek, modell-programok kialakítása külső közreműködők, civil szervezetek bevonásával, mint pl. az ÁGOTA[®] Alapítvány, mely országos, közhasznú civil szervezet rendelkezik országos, reprezentatív kutatási eredményekre épülő innovatív pedagógiai programmal, mely KÁSZPEM[®] (Kothencz- féle ÁGOTA Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer) néven fut. A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok társadalmi integrációját hatékonyan támogató pedagógiai program többéves szakmai munka kikristályosodott tapasztalatait használja jól alkalmazott módon, kiváló és hiteles eredményességi mutatókkal alátámasztva.
- A bűnmegelőzési munkában fokozni kell az iskolás korosztály felvilágosítását, informálását. Kiemelt hangsúlyt kell fordítani a prevenciók tevékenységre.
- Törekedni kell arra, hogy a helyi család- gyermek- és ifjúságvédelemben érintett szervekkel együttműködve oldjuk meg a felmerült problémákat, elégítsük ki az igényeket.
- A sportlétesítmények, oktatási intézmények sportolást szolgáló helyiségeinek megnyitása a gyermekek és a fiatalok térítésmentes szabadidős sportolására.
- Kisközösségi, lakóhelyi programok, sportversenyek, bajnokságok szervezése, támogatása.
- Helyi közösségi programok és a biztonságos szórakozóhely mozgalom fejlesztése.
- Az iskolai ifjúság- és gyermekvédelemmel foglalkozó pedagógusok és a helyi bűnmegelőzésben, alkohol- és droprevencióban érintett szakemberek közötti együttműködés biztosítása.
- Az erőszakmentes konfliktuskezelő technikák, valamint az asszertív érdekérvényesítés integrálása az oktatási, nevelési programba.
- Kortársak bevonása a bűnmegelőzési tevékenységbe.
- A döntéshozatal, a problémamegoldás, a kommunikációs készség, az önértékelés, a stressz-kezelés, az érdekérvényesítés készségeinek fejlesztése.
- A roma gyerekek, fiatalok integrációjának elősegítése, a gyermekek szocializációs esélyeinek javítása
- Egészségfejlesztés: felvilágosító beszélgetések, programok, információátadás és képességfejlesztés a felelős szexuális magatartás elsajátítása érdekében.

- **Drogprevenció: információátadás, tényszerű feltárás, valamint a nemet mondás képességének kialakítása.**
- **A gyermek- és fiatalkorúak marginalizálódásának megelőzését szolgáló jelzőrendszer, korai pszichoszociális beavatkozási programok megszervezése.**
- **Együttműködés az egyházzal és a civil szervezetekkel a bűnmegelőzési, alkohol- és drogprevenációs programokban.**
- **Média bevonása a bűnmegelőzési munkába (Családi és korosztályi programok készítése a gyermek- és fiatalkorúak által előnyben részesített média (televízió, újságok és internet) közvetítésével.)**

Felhasznált irodalom:

Gábor Kálmán (szerk.): Ifjúságszociológia, Belvedere Szeged, 2006. 445.p
ÁGOTA Alapítvány Országos kutatás 2011